



JBA-1601100202030301 Seat No. _____

M. A. (Sem. III) (CBCS) Examination

December - 2019

ECT-3 : Sanskrit : Elective - I

(Alankarshastra Kavyamimansa Adhyay 1 to 6)

Rasagangadhar Anan-I)

(Common Paper for 2015-2016)

(New Course)

Time : 2½ Hours]

[Total Marks : 70

- સૂચના / Instructions :**
- (૧) આ પ્રશ્નપત્રમાં કુલ પાંચ પ્રશ્નો છે.
 - (1) There are five question in this question paper.
 - (૨) દરેક પ્રશ્નનાં ગુણ સરખા છે.
 - (2) Each question carries equal marks.
 - (૩) જમણી બાજુના અંક ગુણ દર્શાવે છે.
 - (3) Figure to right indicate full marks.

૧ નીચેના ચાર પેરેગ્રાફમાંથી કોઈ પણ બે પેરેગ્રાફનું આવશ્યક વિવરણ સાથે ૧૪
ભાષાંતર કરો :

1 Translate any two passages of the following with explanatory 14
notes :

(૧) તત્ર વર્ણનાં સ્થાનકારણપ્રયત્નાદિભિઃ નિષ્પત્તિર્નિર્ણયિની શિક્ષા આપિશલીયાદિકા ।
નાનાશાખાધીતાનાં મન્ત્રાણાં વિનિયોજકં સૂત્રં કલ્પઃ । સા ચ યજુર્વિદ્યા । શબ્દાનાં
અન્વાહ્યાનં વ્યાકરણમ્ । નિર્વચનમ્ નિરૂક્તમ્ । છન્દસાં પ્રતિપાદયિત્રી છન્દો-
વિચિતિઃ । ગ્રહગણિતં જ્યોતિષમ્ ।

(૨) સા ચ દ્વિધા કારયિત્રી ભાવયિત્રી ચ । કવેરૂપકુવાર્ણા કારયિત્રી । સાઽપિ
ત્રિવિધા સહજાઽઽહાર્યોપદેશિકી ચ । જન્માન્તર-સંસ્કારાપેક્ષિણી સહજા । ઈહ
જન્મ સંસ્કારયોનિરાહાર્યા । મન્ત્રતન્ત્રાદ્યુપદેશ પ્રભવા ઔપદેશિકી ।

(૩) ‘ઉચિતાનુચિત વિવેકો વ્યુત્પત્તિઃ’ ઇતિ યાયાવરીયઃ । ‘પ્રતિભા વ્યુત્પત્ત્યોઃ પ્રતિભા
શ્રેયસી’ ઇત્યાનન્દઃ । સા હિ કવેરવ્યુત્પત્તિકૃતં દોષમશેષ માચ્છાદયતિ । તદાહ-
‘અવ્યુત્પત્તિકૃતો દોષઃ શક્ત્યા સંવ્રિયતે કવેઃ ।
યસ્ત્વશક્તિકૃતંસ્તસ્ય ઝટિત્યેવાવભાસતે ॥’

(४) पदाना मधित्सितार्थं ग्रन्थनाकरः सन्दर्भो वाक्यम् । ‘तस्य च त्रिधाऽभिधाव्यापारः’ इत्यौद्भटाः । वैभक्तः शाक्तः शक्ति- विभक्तिमयश्च । प्रतिपदं श्रूयमाणासूपपद- विभक्तिषु कारकं विभक्तिषु वा वैभक्तः । लुप्तास्वपि विभक्तिषु समास सामर्थ्या- तदर्थावगतौ शाक्तः । उभयात्मा च शक्तिविभक्तिमयः ।

२ नीथेनाभांथी यार पेरेग्राइभांथी कोर्ष पशु बे पेरेग्राइनुं आवश्यक विवरण साथे १४
भाषांतर करो :

2 Translate any two passage of the following explanatory 14
notes :

(१) तत्र ध्वनेरुत्तमोत्तमस्या संख्यभेदस्यापि सामान्यतः केऽपि भेदा निरूप्यन्ते – द्विविधो ध्वनिः, अभिधानमूलो लक्षणामूलश्च । तत्राद्यस्त्रिविधः । रसवस्त्वलंकारध्वनि भेदात् । रसध्वनिरित्यलक्ष्यक्रमोपलक्षणाद् रस-भाव तदाभासभावशान्तिभावोदय भाव-संधि भाव शबलात्वानां ग्रहणम् । द्वितियश्च द्विविधः । अर्थांतर संक्रमितवाच्योऽत्यन्त-तिरस्कृत वाच्यश्च ।

(२) तथा चाहुः – “व्यक्तः स तैर्विभावाद्यैः स्थायीभावो रसः स्मृतः” इति । व्यक्तो व्यक्तिविषयीकृतः । व्यक्तिश्च भग्नावरणाचित् । यथाहि शरावादिना पिहितो दीप स्तन्निवृत्तौ संनिहितान् पदार्थान् प्रकाशयति, स्वयं च प्रकाशते, एवमात्मचैतन्यं विभावादिसंवलितान् इत्यादीना । अन्तः कारण धर्माणां (केवलं) साक्षिभास्यत्वाभ्युपगतः ।

(३) यैरपि नाटये शान्तो रसो नास्ती त्यभ्युपगम्यते तैरपि बालकाभावान्महाभारतादि- प्रबन्धनानां शान्तरस प्रधानतया । अखिल-लोकानुभव सिद्धत्वाच्च काव्ये सोऽवश्यं स्वीकार्यः । अत एव “अष्टौ नाटये रसाः स्मृताः” इत्युपक्रम्य “शान्तोऽपि नवमो रसः” इति मम्मटभट्टा अप्युपसमरार्षुः ।

(४) तत्र शृङ्गारस्य स्त्री पुंसावलम्बने चन्द्रिकावसन्त विविधोपवनपवन रहस्थानो- दय उद्दीपनविभावाः । तन्मुखावलोकन-तद्गुण श्रवणकीर्तनादयोऽन्ये सात्त्विक- भावोश्चानुभावाः । स्मृतिचिन्तादयो व्यभिचारिणः ।

- ૩ 'काव्यपाक स्वरुप' अंगे राजशेखरे नीधेला विविध मंतव्यो यर्यो. १४
3 Discuss various views narrated by Rajshekhar about 14
काव्यपाक स्वरुप:

अथवा / OR

- ૩ राजशेखरनी दृष्टिअे कविताओनां विविध प्रकारो समज्जवो. १४
3 Explain the different types of poets according to 14
Rajshekhar.
- ૪ जगन्नाथे आपेल काव्यलक्षणने सविस्तर समज्जवो. १४
4 Explain fully the definition of काव्य as given by जगन्नाथः 14

अथवा / OR

- ૪ जगन्नाथे आपेल काव्यभेदोने विस्तारथी समज्जवो. १४
4 Explain fully the type of काव्य (काव्यभेदाः) as given by 14
जगन्नाथः

- ૫ नीयेनामांथी कोर्य पण बे पर टूंकनीध लओ : १४
5 Write a short note on any two of the following : 14
- (१) काव्यपुरुषोत्पत्तिः ।
(२) पदवाक्यविवेकः ।
(३) जगन्नाथस्य गुणविचारः ।
(४) व्यभिचारिभावाः ।